

De leden-waterschappen

datum
24 oktober 2022

ons kenmerk
120097 EL

contactpersoon
R.W.M. Schers

betreft
Het nieuwe Gemeenschappelijk
Landbouwbeleid per 2023

uw kenmerk

-

e-mail
rschers@uvw.nl

Geachte leden-waterschappen,

Eind september heeft Nederland met de Europese Commissie overeenstemming bereikt over het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Dit NSP beschrijft hoe Nederland invulling geeft aan het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-2027. De besprekingen tussen Nederland en de Europese Commissie over het NSP zijn op 30 september jl. afgerond. Daarmee stond de weg vrij voor het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) om, mede namens de provincies en waterschappen, het NSP definitief in te dienen bij de Europese Commissie. De verwachte formele goedkeuring door de Europese Commissie vindt plaats tussen de 6 à 8 weken na deze indiening. Echter, gelet op de aanstaande inwerkingtreding per 1 januari 2023, wordt er nu al zoveel mogelijk ingezet op communicatie richting agrarische sector en andere betrokkenen.

Deze ledenbrief heeft tot doel u te informeren over de totstandkoming van het NSP, de relatie met andere relevante dossiers (Nationaal Programma voor het Landelijk Gebied (NPLG), Nitraatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water (KRW)), de concrete watermaatregelen in het NSP, de cofinanciering vanuit waterschappen en ten slotte het proces voor de komende maanden.

Totstandkoming NSP

De komende jaren krijgen agrariërs gericht steun voor activiteiten die bijdragen aan een toekomstbestendige en innovatieve landbouw die in balans is met natuur, milieu en klimaat. Tussen 2023 en 2027 is hiervoor zo'n € 4,7 miljard (EU-middelen + cofinanciering van Rijk, provincies en waterschappen) beschikbaar voor agrariërs en het agrarisch gebied. Dit houdt in dat de (verdere) verduurzaming van de landbouw wordt gestimuleerd. De doelen van de Europese Green Deal komen ook terug in het nieuwe GLB, met focus op klimaat en milieu.

Sinds 2019 is er door het ministerie van LNV, het Interprovinciaal Overleg (IPO), en de Unie van Waterschappen gewerkt aan de invulling van het NSP. In grote lijnen zijn de wensen van de waterschappen, zoals die in 2019 in een position paper zijn afgesproken in de Uniecommissie Watersystemen (CWS), overgenomen in het NSP, met hierbij maatregelen op vlak van waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodem in zowel 1^e pijler (voorwaarden voor inkomenssteun en ecoregeling) en 2^e pijler (Plattelandsontwikkelings-

programma). Het concept-NSP is eind 2021 gedeeld met de Europese Commissie en in daaropvolgende periode zijn er gesprekken hierover geweest die hebben geleid tot aanpassing en de definitieve versie van het NSP.

Link met andere (water)dossiers

In de gesprekken met de Europese Commissie is door Nederland meer inzicht verschaft over de samenhang van het GLB-NSP met de nationale fondsen c.q. het Klimaat- en Transitiefonds van € 35 miljard en het NPLG van € 25 miljard. Er is verduidelijkt dat deze fondsen en het GLB bijdragen aan de transitie in de landbouw en met elkaar samenhangen. Een belangrijk doel van het nieuwe GLB is het ondersteunen van de transitie van het landelijk gebied. Er is in het NSP een aantal specifieke interventies opgenomen die de samenwerking in gebieden stimuleert en boeren steunt met de uitvoering van gebiedsplannen met subsidie op investeringen of aangepast beheer. Voorbeelden zijn de veenweide gebieden en overgangsgebieden N2000. Het doel van de veenweide samenwerking is om de grondwaterstand te verhogen en boeren te ondersteunen bij het extensiveren van hun bedrijf.

Daarnaast heeft de discussie over de Goede Landbouw- en Milieu Conditie (GLMC's¹) een groot deel van de onderhandelingen in beslag genomen. De Europese Commissie hanteert een interne baseline die toegepast wordt voor iedere EU-lidstaat. Ruimte voor specifieke nationale invulling is voor de GLMC's beperkt. Om de deelnamebereidheid voor de doelgerichte betalingen niet in gevaar te brengen, is gezocht naar een haalbare invulling van de GLMC's, zo dicht mogelijk bij de nationaal wettelijke en Europese *baseline*. Er is, waar van toepassing, aangesloten bij de nieuwe vereisten in het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Hiermee is zo dicht mogelijk bij de specifieke Nederlandse situatie gebleven, met een sterke focus op doelgerichte betalingen. In de voorwaarden, de conditionaliteit, die worden gesteld om financiële steun uit het GLB te ontvangen, zijn onder meer aanpassingen aangebracht in de volgende GLMC's:

- GLMC 4, het aanhouden van bufferstroken langs waterlopen. Deze bufferstroken worden breder. Langs de KRW- en Ecologisch Kwetsbare waterlopen blijven ze 5 meter, maar langs overige sloten worden ze 3 in plaats van 2 meter. Er zijn uitzonderingen voor smalle percelen. Daar kan een smallere bufferstrook aangehouden worden. Daarnaast zal het huidige Activiteitenbesluit Milieubeheer als minimum gelden voor de bufferstroken. De voorwaarden zijn gelijk aan de eisen in het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Hiermee wordt bijgedragen aan de verbetering van waterkwaliteit in Nederland.
- GLMC 10, droge sloten, wordt toegevoegd. Hierin wordt gesteld dat langs droge sloten een bufferstrook van één meter gehandhaafd moet worden. Hiermee sluiten de GLB-eisen aan bij de eisen vanuit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en wordt de waterkwaliteit beschermd en bijgedragen aan het halen van de KRW-doelen.

Relevante wateronderdelen in NSP

De doelen voor de KRW en een duurzaam watersysteem dat bijdraagt aan klimaatmitigatie en -adaptatie zijn onderdeel van de voorgestelde verduurzaming van de landbouw. In vergelijking met het huidige GLB komen de watermaatregelen terug in meer onderdelen van het nieuwe GLB, waarmee tevens het bereik van deze maatregelen wordt vergroot. Met name het opnemen van relevante maatregelen op het gebied van water en bodem in de ecoregelingen² zal naar verwachting een behoorlijk effect hebben, aangezien het potentiële aantal agrariërs dat daar gebruik van gaat maken significant is.

¹ Basisvereisten voor inkomenssteun, ook wel bekend als conditionaliteiten.

² Vrijwillige bovenwettelijke maatregelen die agrariërs kunnen nemen in ruil voor top-up betalingen tot 30% van de basisinkomenssteun.

Meer in concreto komen maatregelen die bijdragen aan de wateropgaven terug in de volgende onderdelen:

Interventie	Concrete maatregelen	Financiering
Conditionaliteit	Bredere bufferstroken langs water, gewasrotatie, minimale bodembedekking (breder toepassen vanggewassen)	EU-financiering
Ecoregelingen	Stimuleren rustgewassen, langjarig grasland en meerjarige teelt, biologische bestrijding ³ .	EU-financiering
ANLb ⁴ /Blauwe diensten ⁵	Verbreding ANLb t.b.v. klimaat en water, invulling bufferstroken, greppelinfiltratie, huidige pakketten waterkwaliteit/kwantiteit	EU-financiering + cofinanciering door provincies en/of waterschappen
Investeringsen	Herstel- en inrichtingsmaatregelen internationale doelen Nitraatrichtlijn en KRW, peilgestuurde drainage, klimaatadaptief watersysteem (niet-productieve investeringen) Investeringsen t.b.v. modernisering, verduurzaming of precisielandbouw (productieve investeringen)	EU-financiering + cofinanciering door provincies en/of waterschappen
Samenwerking	Gebiedsgerichte aanpak: integrale gebiedsontwikkeling zoals via DAW ⁶ .	EU-financiering + cofinanciering door provincies en/of waterschappen

Cofinanciering

Net als in de vorige GLB-periode zal er vanuit Rijk, provincies en waterschappen cofinanciering beschikbaar worden gesteld om maatregelen te ondersteunen in hun respectievelijke domeinen. Voor de periode 2023-2027 gaat dat om een bedrag van ongeveer € 160 miljoen/jaar, waarvan bijna de helft door de provincies zal worden gefinancierd. Voor de waterschappen gaat het om een gezamenlijk bedrag van € 32,5 miljoen/jaar (€ 162,5 miljoen voor de hele periode). In bovenstaande tabel staat aangegeven voor welke onderdelen dat zou gelden. Grotendeels komen de maatregelen waar cofinanciering voor ingebracht kan worden overigens overeen met het huidige regime. Het jaarlijkse bedrag dat beschikbaar is voor watermaatregelen (EU + nationale middelen) zal meer dan EUR 60 miljoen/jaar⁷ zijn. Daar komt nog bij dat een deel van de conditionaliteiten en ecoregelingen (welke beiden volledig uit EU-middelen worden bekostigd) watergerelateerde maatregelen behelzen, waarmee het totaalbedrag voor watermaatregelen nog hoger uitvalt en daarmee dan ook het bedrag in het huidige GLB overstijgt.

³ De maatregelen ecologisch slootschonen en aanbrengen houtige elementen zitten er op dit moment nog niet in. Deze zijn voorzien voor een later stadium.

⁴ Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer

⁵ Blauwe diensten zijn diensten waarbij agrariërs een bijdrage leveren aan het invullen van wateropgaven. Deze diensten zijn onderdeel van het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer

⁶ Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

⁷ Bij de berekening van het totaalbedrag per jaar is uitgegaan van de verdeling 43% EU-middelen en 57% nationale middelen, met uitzondering van het ANLb, waarvoor een percentage van maximaal 75% EU-middelen en minimaal 25% nationale middelen geldt.

Voor de individuele waterschappen zijn de financiële gevolgen afhankelijk van de precieze afspraken over verdeling van de cofinanciering tussen desbetreffende provincies en waterschappen waarbij de eigen opgaven en ambities natuurlijk ook een rol in spelen. Deze ruimte voor regionaal maatwerk kan er toe leiden dat er in bepaalde provincies/waterschappen meer focus ligt op bepaalde interventies zoals investeringen, terwijl in andere gebieden meer focus ligt op beheerdiensten en samenwerking. Bovendien zijn er provincies die zelf op bepaalde (water)interventies ook cofinanciering willen inbrengen. In het Bestuurlijk Overleg met de minister van LNV is hierover afgesproken dat keuzes over cofinanciering en interventies in goed overleg tussen provincies en waterschappen dienen te geschieden. In dit kader roep ik u op om, voor zover dat niet al gaande is, in gesprek te gaan met uw provincie(s) om hier heldere afspraken voor de komende jaren over te maken.

Volgende stappen

Naar verwachting zal er eind november/begin december formele goedkeuring door de Europese Commissie volgen. Het nieuwe GLB gaat in per 1 januari 2023. Het definitieve kader voor het NSP komt op een moment dat boeren hun bouwplannen voor volgend jaar veelal al hebben gemaakt. Dit zorgt voor onzekerheid bij zowel de boeren als de uitvoeringsorganisaties. Vooral de benodigde aanpassing van de ICT op de nieuwe situatie van de bufferstroken vraagt veel tijd van RVO, tot in februari 2023. Er is met RVO, provincies en vertegenwoordigers van de sector gezocht naar mogelijkheden om onzekerheden weg te nemen en deelnamebereidheid en daarmee het doelbereik van het GLB te vergroten alsmede ook de uitvoerbaarheid voor de uitvoeringsorganisatie. Daarom zijn de tijdlijnen voor aanmelding en openstelling voor de ecoregeling en basisinkomenssteun alsook de beschikkingsperiode voor het ANLb aangepast. Voor de waterschappen zal dit overigens geen gevolgen hebben.

In de afgelopen jaren is er intensief gewerkt aan dit dossier en de samenwerking tussen experts op het vlak van landbouw en subsidies van diverse waterschappen en de collega's van het Uniebureau is wat mij betreft een goed voorbeeld van hoe er gewerkt kan worden op complexe dossiers. En graag maak ik ook van de gelegenheid gebruik om alle waterschappers die een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van het NSP te bedanken voor hun inzet in de afgelopen jaren.

Mocht deze brief aanleiding geven tot vragen of mocht u meer informatie behoeven, dan kunt u terecht bij Ruud Schers (rschers@uvw.nl)

Hoogachtend,

Meindert Smallenbroek
Algemeen directeur